

VII: Diákjogi szektor Konferencia
Fót, 2009. november 20-22.

Települési Gyermekek és Ifjúsági Önkormányzatok munkája

Mi a korosztályi gyermek és ifjúsági önkormányzat?

Az egy településen élő és/vagy tanuló fiatalok érdekében dolgozó, demokratikus úton választott testület. Az életkori határok különbözőek, általában 10-12 évestől 18-24 évesig lehetnek tagjai. Érdekvédelem, érdekérvényesítés, programszervezés a főbb tevékenységi körök.

Felépítése, csoportdinamika, fejlődés.

A testület munkáját ifjúsági polgármester irányítja, 1-3 alpolgármester segítségével. Településenként változó szervezeti formában, általában modellezve a Közgyűlés felépítését. „Szélsőséges” esetben teljesen átvéve azt, de döntően a fiatalok tevékenységi formáihoz igazodva alakítják ki a referensi, bizottsági köröket. Alapszabályt, Szervezeti és Működési Szabályzatot, valamint Választási Szabályzatot alkotnak. A testület működése során a csoportfejlődés „törvényszerű” szakaszain túljutva elérnek az intézményesülési állapothoz, azonban – szerencsére – csak kivételes esetben válnak formális szervezetté, egyesületté. Általában a „kiöregedett” képviselők alakítanak civil szervezetet, mely a testületet patronálva biztosítja annak működési feltételeit.

Funkciója, célja, szerepe a település életében?

’Ahány ház, annyi szokás’ – a szólásmondás nagyon találó a fiatalok testületére. Van, ahol jelentős szerepet kapnak a Közgyűléstől, a Polgármesteri Hivataltól. Pl. a helyi ünnepek, rendezvények szervezésétől, az ifjúsági célú források elosztásában való véleménynyilvánításon keresztül a bizottsági és közgyűlési munkában való rendszeres részvételig széles és színes a skála. Döntő a kapcsolatrendszer, a személyes kapcsolati tőke, a felnőtt segítő személye, a felnőttek elfogadása, és még számtalan tényező. Teljesen más egy kistelepülés esetében, ott a fiatalok helyben tartása az elsődleges cél.

Mire jó a benne résztvevőknek?

Kiválasztás és kiválasztódás

A tudatosságtól a véletlenszerűségig minden megtalálható az okok között, hogy ki miért lesz tagja egy ilyen testületnek. Barátok, testvérek, iskolai delegálás, vagy csak „küldés” egyaránt lehet. Az biztos, hogy az ottmaradás viszont már teljesen tudatos és a pozitív élményeken múlik.

Egyéni motivációk, ambíciók, fejlődés

Ez, ha lehet, még sokrétűbb. A jó bulitól, a kíváncsiságon keresztül a korosztályi közösséghez való tartozás élményének igénye mind-mind lehet motiváló tényező. A fontos és lényeges az, hogy az évek – és tevékenységek – során pozitívan fejlődik az énképük, a közösségi elfogadottságuk, a „mássághoz” való viszonyuk, az együttműködési készségük, az önbizalmuk – a sor sokáig folytatható. Sokuk számára a pályaválasztásukat is döntően befolyásoló tényezővé válik a testületi munka.

Előszocializáció (család, sulis)

Döntő, hogy milyen környezetből érkezik a gyerek, a fiatal a közösségbe. Megfigyelhető, hogy gyakran olyanok jönnek, akiket a saját szűkebb közösségük (család, osztály) nem nagyon fogad be, vagy Ő nem tud „integrálódni” hozzájuk. A testületben pozitív élményekkel találkozik, elfogadó, befogadó közeggel. Gyakran a hiánypótló szerepet is betölti így a testület. Fontos, hogy itt kipróbálhatják „kockázat nélkül”, a korosztályi kapcsolatokat is.

Miben hasonlós, miben más a GYIÖK és a VDÖK?

Annyiban hasonló, hogy döntően azonos korosztály alkotja mindkét csoportot. Az aktívabb, a korosztályi közösségéért tenni akaró fiatalok alkotják mindkettőt. Különbözhet a megválasztás illetve a delegálás módjában, de döntően a képviselt fiatalok körét illetően. Azonban ha mindkét testület a település valamennyi fiatalja érdekében tevékenykedik, a különbség elhanyagolható.

Miben tudja segíteni a GYIÖK a diákjogok érvényesülését?

Tanácsadó, iránymutató szerepben. Kevés testület van olyan helyzetben, hogy közvetlenül részt vehet a diákjogok érvényesítésében, ennek nem alakult ki sem szervezeti formája, sem kultúrája még. Indirekt módon a képzésekkel, a szakmai anyagok és kiadványok hozzáféréssel, személyes tanácsadással lehet segíteni, a képviselőknél és a felnőtt segítőkön, valamint a civil szervezeteken keresztül.

Miben tudja segíteni a GYIÖK a DÖK-ök munkáját?

A képviselőin keresztül, azaz indirekt módon. Általában az aktívabb fiatalok jönnek a testületbe az iskolai DÖK-ből, így általuk valósulhat meg a segítség. Van rá példa, hogy az iskolákkal közvetlen kapcsolat is kialakult, rendszeresen, de inkább alkalmasszerűen rendeznek közös programokat, képzéseket, táborokat, stb.

Milyen jogi formában működik?

Informális csoportként

Ez a leggyakoribb forma, mivel bár nincs életkori megkötés a társadalmi szervezetek létrehozása kapcsán, de a képviseletet csak nagykorú láthatja el. Ezt, és az adminisztrációs (könyvelés, stb.) valamint a pénzügyi felelősséget és plusz munkát nem szívesen vállalják be a fiatalok.

Önkormányzat részeként

Erre alig van példa, itt főként jogi és szervezeti akadályok merülnek fel, ill. hiányoznak.

Segítő mentor feladata, funkciója?

Amolyan „mindenesként” kell egyszerre komoly felnőttként, megértő barátként vagy szülőként, tapasztalt szakemberként, néha cinkos társként, pszichológusként – azaz szinte pótolandó mindent, amiben a fiatalok „hiányt” éreznek, illetve támogatásra, segítségre szorulnak.

Kell e, s ha igen, mire?

A testület megalakulásakor, tevékenységi köreinek kialakításakor elengedhetetlen egy felnőtt Mentor, segítő megléte. Mivel a testület általában négyévente megújul, cserélődik, erre a szerepre folyamatosan szükség van.

Mi az Ő küldetése?

A fentiekből egyenesen következik, hogy egy olyan „kívülálló” szerepet kell betöltenie, aki, bár nem tagja a testületnek, de mint egy focicsapat esetén a nézők, „12. játékosként” kell részt vennie a tevékenységben. Nem szabad „ránehezednie” a fiatalokra, a saját elképzeléseit „ráerőltetni”. Biztosítani kell számukra a „gyakorló terepet” a demokratikus közélet szabályainak elsajátítására, gyakorlására, alkalmazására. Akkor végzi jól a munkáját, ha mindezt észrevétlenül teszi, de a hiánya érezhető legyen, ha kevésbé aktív.

Kapcsolat a települési önkormányzattal, polgármesteri hivatallal?

Nagyon fontos és meghatározó a kapcsolat milyensége. Részint folyamatosnak kell lennie, a testület működési feltételeinek megteremtését kell szolgálnia a Hivatal, az Önkormányzat részéről. Másrészt biztosítani kell a fiatalok részvételét az őket érintő döntések meghozatalának folyamatában. Célszerű, ha ezt személyében egy ifjúsági referens látja el, a felnőtt segítőtől együttműködve. Sok helyen gyakorlat, hogy az ifjúsági polgármester állandó meghívottja a bizottsági üléseknek és a közgyűlésnek.

„Környezeti hatások” – befogadó, működtető közeg

Annál hatékonyabb, sikeresebb a testület tevékenysége, minél elfogadóbb, partneri a közeg, amelyben működik. A „hivatalos” kapcsolatokon túl a civil szervezetekkel, az iskolákkal, nem utolsósorban a szülőkkel is jó kapcsolatban kell lenni.

Kapcsolati tőke

A mai világban különösen fontos a személyesség, a személyes kapcsolatok megléte, minősége. A fiatalok e téren hátrányban vannak, de vannak olyan kapcsolatok, melyekkel csak ők rendelkezhetnek, pl. kortársi kapcsolatok. Ezeket folyamatosan ápolni, és taktikusan használni kell.

Jogkörök, lehetőségek, veszélyek, előnyök, hátrányok?

A jogkörök helyi megegyezésen múlnak, a különböző szinteken (önkormányzat, bizottságok, iskolák) Általában a saját testületen belül vannak közösen megállapított jog- és felelősség körök.

Viszont a lehetőségek korlátlanok!

A legnagyobb veszély a belterjesség. Ha a testület nem tud kilépni a saját köreiből, nincs hatása a település közéletére, csak a saját programjai fontosak, akkor értelem- és törvényszerűen rövid időn belül megszűnnek, súlytalanná válnak.

Végül egy idézet, mely a települési ifjúsági munka értelmét is megvilágítja.

„Beszélj róla, és én elfelejtem.

Mutasd meg, és én megjegyzem.

Hadd, hogy tegyem, és én megértem!”

(Konfucius)

Horváth Tibor
Ifjúsági szakértő
Hódmezővásárhely